

V I Lenin

Vad skall man börja med? *

Frågan ”Vad bör göras?” har de senaste åren trängt sig på de ryska socialdemokraterna med särskild kraft. Frågan gäller inte val av väg (såsom i slutet av 80-talet och början av 90-talet), utan vilka praktiska steg vi måste ta på en känd väg och hur de skall tas. Frågan gäller system och plan för den praktiska verksamheten. Det måste erkännas, att vi ännu inte har löst denna för ett praktiskt parti grundläggande fråga om kampens karaktär och metoder, att den fortfarande ger upphov till allvarliga meningsskiljaktigheter, som avslöjar en bedräglig osäkerhet och vacklan i tänkandet. Å ena sidan är den ”ekonomiska” riktningen ännu långtifrån död, denna riktning som strävar efter att begränsa och inskränka det politiska organisations- och agitationsarbetet. Å andra sidan reser som förut den principiösa eklekticismen stolt sitt huvud, efterapande varje ny ”fläkt” utan att kunna skilja ögonblickets krav från hela rörelsens huvuduppgifter och ständiga behov. Som bekant har en sådan riktning sett sig ett bo i Rabotjeje Delo. Dess senaste ”program”-förklaring – en bombastisk artikel under den bombastiska rubriken ”En historisk vändning” (nr 6 av Listok Rabotjego Dela) – bekräftar särskilt åskådligt den karakteristik vi gett. Ännu igår flirtade man med ”ekonomisiren”, var upprörd över att Rabotjaja Mysl bestämt fördömts, ”mildrade” Plechanovs sätt att ställa frågan om kampen mot självhärskardömet – men idag citerar man redan Liebknachts ord: ”Ifall omständigheterna ändras på 24 timmar, så måste också taktiken ändras på 24 timmar.” Man talar idag redan om en ”stark kamporganisation” för direkt attack, för stormangrepp mot enväldet, om en ”bred revolutionär politisk [så energisk man är nu: både revolutionär och politisk!] agitation bland massorna”, om ”outtröttlig uppmaning till gatuprotester”, om ”organisation av gatumanifestationer av skarp [sic!] politisk karaktär” osv, m m, o d.

Vi skulle nog kunna uttrycka glädje över att Rabotjeje Delo så snabbt tillägnat sig det av oss i första numret av Iskra framlagda programmet om bildandet av ett starkt organiserat parti med syfte att erövra inte bara enskilda eftergifter, utan självhärskardömet egen fästning, men all glädje fördärvas av att de som tillägnat sig detta saknar varje fast ståndpunkt.

Rabotjeje Delo åberopar sig naturligtvis med orätt på Liebknacht. På 24 timmar kan man ändra taktik för agitationen i en specialfråga, taktik för genomförandet av någon detalj i partiorganisationen, men att bara på 24 timmar eller låt så vara 24 månader ändra åsikter om huruvida man i allmänhet, alltid och ovillkorligen behöver en kamporganisation och politisk agitation bland massorna, det kan göras endast av folk, som saknar alla principer. Det är löjligt att hänvisa till olika situationer, till periodernas växling: arbetet på att skapa en kamporganisation och att bedriva politisk agitation är nödvändigt hur ”vardaglig, fredlig” situationen än må vara, i varje period även om den kännetecknas av ”sjunkande revolutionär anda”; ja, än mera: just i en sådan situation och under sådana perioder är det särskilt nödvändigt att utföra detta slags arbete, ty i utbrottens och explosionernas tid är det redan för sent att bilda organisationen; den måste då vara färdig att genast utveckla sin aktivitet. ”Ändra taktiken på 24 timmar!” Men för att ändra taktiken måste man först och främst ha en taktik och utan en stark organisation, förfaren i politisk kamp i alla slags situationer och perioder, kan det inte ens vara tal om den systematiska, av fasta principer belysta och orubbligt genomförda verksamhetsplan, som ensam är värd att kallas taktik. Så här ligger saken i själva verket till: man säger nu till oss, att det ”historiska momentet” ställt vårt parti inför en ”alldeles ny” fråga – den om terrorn. Igår var frågan om politisk organisation och agitation

* En annan (kommenterad) översättning av denna artikel finns i dokumentsamlingen [Lenins kamp mot ekonomisterna](#) under rubriken ”Vad skall man börja”

”alldeles ny”, idag är frågan om terrorn det. Är det inte underligt att höra hur folk, som så till den grad glömt varifrån de kommer, resonerar om en radikal ändring av taktiken?

Lyckligtvis har Rabotjeje Delo inte rätt. Frågan om terrorn är alls inte någon ny fråga, och det räcker om vi i korthet erinrar om den ryska socialdemokratins fastslagna åsikter.

I princip har vi aldrig förkastat terror och kan inte göra det. Den är en militär aktion som kan vara helt användbar och t o m nödvändig i ett visst moment av striden, vid ett visst tillstånd hos trupperna och under vissa betingelser. Men sakens kärna är just, att terrorn nu förs fram alls inte som en med kampens hela system nära förbunden och samordnad operation av en fältarmé, utan som ett självständigt och av varje armé oberoende medel för ett enskilt angrepp. Ja, när man saknar en central revolutionär organisation och de lokala revolutionära organisationerna är svaga, kan terrorn ju inte bli någonting annat. Det är därför som vi bestämt förklarar, att ett sådant kampmedel under de givna förhållandena är otidsenligt, oändamålsenligt. Det drar de mest aktiva kämparna bort från deras verkliga uppgift, den uppgift som är viktigast ur hela rörelsens intressen; det desorganiserar inte regeringens krafter, utan de revolutionära krafterna. Kom ihåg de senaste händelserna: inför våra ögon kastar sig breda massor av städernas arbetare och ”vanliga människor” in i kampen, men revolutionärerna har ingen stab av ledare och organisatörer. Finns det inte under sådana förhållanden en risk för att de mest energiska revolutionärernas övergång till terror försvagar de kampavdelningar, som är de enda man kan ställa betydande förhoppningar på? Innebär inte detta en risk för att förbindelserna bryts mellan de revolutionära organisationerna och de splittrade massorna av missnöjda, protesterande och kampberedda, som är svaga just på grund av att de är splittrade? Men denna förbindelse är ju den enda garantin för vår framgång. Den tanken är oss fjärran att förneka att enskilda heroiska gärningar saknar all betydelse, men det är vår plikt att med all energi varna mot att låta sig hänföras av terror, mot att den förklaras vara det främsta och huvudsakliga kampmedlet, något som väldigt många för närvarande är så starkt benägna att göra. Terror kan aldrig bli en daglig militär operation, i bästa fall duger den bara som ett av medlen för ett avgörande stormangrepp. Men kan vi i detta ögonblick *uppmåna* till ett sådant stormangrepp? Rabotjeje Delo tror tydligen det. I varje fall utropar den: ”Formera stormkolonner!” Men det är ju återigen nit utan förnuft. Huvudmassan av våra kampstyrkor består ju av frivilliga och upproriska. Vi har ju endast några få små avdelningar av reguljära trupper, och de är inte mobiliserade, står inte i förbindelse med varandra, har inte tränats att formera vanliga militära kolonner och ännu mindre stormkolonner. Under sådana förhållanden borde det stå klart för var och en, som kan överblicka de allmänna betingelserna för vår kamp och inte glömmer dem vid varje ”vändning” i händelsernas historiska gång, att vår paroll i detta moment inte kan vara ”Till storms”, utan måste vara ”Organisera en riktig belägring av motståndarens fästning”. Med andra ord: vårt partis omedelbara uppgift kan inte vara att uppmåna alla tillgängliga styrkor till attack just nu, utan måste vara att uppmåna till bildande av en revolutionär organisation, som kan förena alla krafter och leda rörelsen inte bara till namnet utan också till gagnet, dvs en organisation som alltid är redo att stödja varje protest och varje utbrott och utnyttja dem för att öka och stärka de för den avgörande striden dugliga stridskrafterna.

Händelserna i februari och mars gav så pregnanta lärdomar, att man numera knappast kan möta principiella invändningar mot en sådan slutsats. Men av oss krävs för närvarande inte en principiell, utan en praktisk lösning av frågan. Det krävs inte bara att man gör klart för sig hur organisationen skall vara beskaffad och vilket arbete den skall utföra, utan det som krävs är att det utarbetas en bestämd organisationsplan, så att man kan börja bygga upp organisationen från alla håll. På grund av frågans vikt, som inte tål något uppskov, tar vi för vår del oss friheten att fästa kamraternas uppmärksamhet på ett utkast till plan, som vi mera utförligt kommer att utveckla i en broschyr, som nu förbereds förtrycket.

Enligt vår mening bör utgångspunkten för verksamheten, det första praktiska steget för att skapa den önskade organisationen och slutligen ledtråden vara, att det startas en allrysk politisk tidning, en ledtråd som om den följs skulle göra det möjligt för oss att oavslått utveckla, fördjupa och vidga denna organisation. Vi behöver först och främst en tidning – utan den är det omöjligt att systematiskt bedriva den principfasta och allsidiga propaganda och agitation, som utgör socialdemokratins ständiga och huvudsakliga uppgift i allmänhet och som är särskilt aktuell för närvarande, när intresset för politik, för socialismens frågor väckts bland de bredaste skikt av befolkningen. Aldrig förr har behovet känts så starkt som nu av att förstärka den splittrade agitationen i form av individuell påverkan, lokala flygblad, broschyrer etc genom en allmän och regelbunden agitation, som endast kan bedrivas med hjälp av periodisk press. Det är knappast någon överdrift att säga att den täthet och regelbundenhet varmed en tidning utkommer (och sprids) kan tjäna som den mest exakta måttstocken på hur väl detta primära och mest aktuella område av vår stridsverksamhet byggts upp. Vidare behöver vi just en allrysk tidning. Om vi inte förmår och så länge vi inte förmår att förena våra ansträngningar att påverka folket och regeringen genom det tryckta ordet, så blir det en utopi att tänka på att förena andra, mer invecklade, svårare men desto mer avgörande medel för påverkan. Såväl ideologiskt som praktiskt och organisatoriskt lider vår rörelse framför allt av sin splittring, av att den väldiga majoriteten av socialdemokrater är nästan helt överhopad med rent lokalt arbete, vilket tränger samman deras horisont, omfattningen av deras verksamhet och deras konspirativa skicklighet och utbildningsgrad. Just i denna splittring måste de djupaste rötterna sökas till den osäkerhet och den vacklan, som vi talade om härovan. Det *första* steget framåt för att undanröja denna brist, för att förvandla de på åtskilliga platser förekommande lokala rörelserna till en enda, allrysk rörelse måste bli att starta en allrysk tidning. Slutligen behöver vi ovillkorligen en *politisk* tidning. Utan ett politiskt organ kan man inte i det nutida Europa tänka sig en rörelse, som förtjänar att kallas politisk. Utan det är vår uppgift alldeles ogenomförbar – uppgiften att koncentrera alla element av politiskt missnöje och protest, att genom dem befrukta proletariats revolutionära rörelse. Vi har tagit det första steget, vi har inom arbetarklassen väckt en lust för ”ekonomiska” avslöjanden, avslöjanden om tillståndet på fabrikerna. Vi måste ta nästa steg: inom alla i någon mån medvetna folkskikt väcka en lust för *politiska* avslöjanden. Man får inte låta sig nedslås av att det politiska avslöjandets röster för närvarande är så svaga, sällsynta och försagda. Orsaken härtill är inte alls att man i allmänhet funnit sig i polisgodtycket. Orsaken är den, att de personer, som kan och är redo att göra avslöjanden, inte har någon tribun, varifrån de kan tala, inte har något auditorium, som ivrigt lyssnar till och uppmuntrar talarna, att de ingenstans bland folket ser en sådan kraft, till vilken det skulle löna sig att vända sig med klagomål mot den ”allsmäktiga” ryska regeringen. Men nu ändras allt detta oerhört snabbt. Det finns en sådan kraft, det är det revolutionära proletariats, som redan visat att det är redo att inte bara lyssna till och stödja maningen till politisk kamp, utan också att modigt kasta sig in i kampen. Vi är nu i stånd att skapa en tribun för att avslöja tsarregeringen inför allt folket och det är vår skyldighet att göra det; en socialdemokratisk tidning måste bli en sådan tribun. Till skillnad från det ryska samhällets andra klasser och skikt ådagalägger den ryska arbetarklassen ett ständigt intresse för politiskt vetande, och inom den förekommer alltid (och inte bara i perioder av särskild upprördhet) en väldig efterfrågan på illegal litteratur. Med en sådan massefterfrågan, med den redan inledda utbildningen av erfarna revolutionära ledare, med den koncentration av arbetarklassen, som gör den till faktisk herre i de stora städernas arbetarkvarter, i fabrikssamhällena, är startandet av en politisk tidning en sak, som proletariats helt kan gå i land med. Genom proletariats förmedling kommer tidningen att tränga in bland städernas småborgare, bland hemarbetarna i byarna, bland bönderna och bli en verklig politisk folktidning.

En tidnings roll inskränker sig emellertid inte enbart till att sprida idéer, enbart till att politiskt fostra och vinna politiska bundsförvanter. En tidning är inte bara en kollektiv propagandist och kollektiv agitator, utan den är också en kollektiv organisatör. I sistnämnda avseende kan den liknas vid ställningarna kring en byggnad under uppförande, vilka antyder byggets konturer, underlättar förbindelserna mellan de olika byggnadsarbetarna, hjälper dem att fördela arbetet och överblicka de gemensamma resultat, som nåtts genom organiserat arbete. Med tidningens hjälp och i förbindelse med den kommer av sig självt att utbilda sig en permanent organisation, som är sysselsatt inte bara med lokalt utan också med regelbundet allmänt arbete och som lär sina medlemmar att uppmärksamt följa de politiska händelserna, bedöma deras betydelse och deras inverkan på olika befolkningsskikt och att utarbeta ändamålsenliga medel, varigenom det revolutionära partiet kan påverka dessa händelser. Redan enbart den tekniska uppgiften – att regelbundet förse tidningen med material och att regelbundet sprida den – gör det nödvändigt att bygga upp ett nät av lokala kontaktmän i det enhetliga partiet, kontaktmän som upprätthåller livliga förbindelser med varandra, som känner det allmänna sakläget, som vänjer sig vid att regelbundet utföra skilda funktioner i det allryska arbetet och prövar sina krafter på att organisera den ena eller andra revolutionära aktionen. Detta nät av kontaktmän* kommer att bli skelettet just till en sådan organisation som vi behöver: tillräckligt stor för att omfatta hela landet; tillräckligt bred och mångsidig för att kunna genomföra en strikt och detaljerad arbetsfördelning; tillräckligt ståndaktig för att under alla omständigheter, vid alla ”vändningar” och överraskningar förmå att orubbligt utföra sitt arbete; tillräckligt smidig för att kunna å ena sidan undvika drabbning på öppna fältet med en fiende, som har alltför överlägsna styrkor, när han samlat alla sina krafter på en punkt, men å andra sidan för att kunna utnyttja denne motståndares tungroddhet och angripa honom vid ett tillfälle och på en plats, där man minst av allt väntar anfall. Idag står vi inför den jämförelsevis lätta uppgiften att stödja studentdemonstrationer på de stora städernas gator. Imorgon kan vi kanske stå inför en svårare uppgift, t ex att stödja de arbetslösas rörelse i ett visst distrikt. I övermorgon måste vi stå på vår post för att delta revolutionärt i en bonderrevolt. Idag måste vi utnyttja den skärpning i det politiska läget, som regeringen skapat genom sin kampanj mot zemstvoinstitutionen. Imorgon måste vi stödja befolkningens harm mot en eller annan tsaristisk basji-bosuk, och genom bojkott, avslöjande av honom, manifestation osv hjälpa till att ge honom en sådan läxa, att han tvingas till öppen reträtt. En sådan grad av kampberedskap kan utarbetas endast genom sådan ständig verksamhet som reguljära trupper utövar. Om vi förenar våra krafter för att ge ut en allrysk tidning, så kommer ett sådant arbete inte bara att utbilda och föra fram de skickligaste propagandister, utan också de skickligaste organisatörer, de mest talangfulla politiska partiledare, som i rätt ögonblick kan ge parollen för avgörande kamp och leda den.

Som avslutning några ord för att undvika ett eventuellt missförstånd. Vi har hela tiden endast talat om en systematisk, planmässig förberedelse, men vi har därmed inte alls velat säga, att självhärskardömet kan falla enbart genom en riktig belägring eller ett organiserat stormanlopp. En sådan åsikt skulle vara befängt doktrinär. Det är tvärtom helt möjligt och historiskt långt troligare, att självhärskardömet kommer att falla under trycket från ett av de spontana utbrott eller en av de oförutsedda politiska förvecklingar, som ständigt hotar från alla håll. Men inget enda politiskt parti, som önskar undvika äventyrlighet, kan bygga sin verksamhet på dylika utbrott och förvecklingar. Vi måste gå vår egen väg, oavslåligt utföra

* Det är självklart, att dessa kontaktmän kan arbeta framgångsrikt endast om de står i närmaste kontakt med de lokala kommittéerna (grupperna, cirklarna) i vårt parti. Överhuvudtaget är naturligtvis hela den av oss skisserade planen möjlig att genomföra endast med det mest aktiva stöd från kommittéerna, som vid flera tillfällen vidtagit åtgärder för att ena partiet och som – därom är vi övertygade – kommer att uppnå detta enande, om inte idag så imorgon, om inte i den ena så i den andra formen.

vårt systematiska arbete, och ju mindre vi räknar med det oväntade, desto mindre troligt är det, att några "historiska vändningar" kommer att överrumpla oss.

Skrivet i maj 1901.

Publicerat i maj 1901 i nr 4 av tidningen *Iskra*

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 5, s 5-13